

Zaak C-400/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

29 juni 2023

Verwijzende rechter:

Sofiyski gradski sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

29 juni 2023

Beklaagde:

VB

Voorwerp van het hoofdgeding

Strafprocedure in afwezigheid van de beklaagde

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzingsbeslissing

Verzoek krachtens artikel 267, eerste alinea, onder b), VWEU

Prejudiciële vragen

1.1. Moet artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn (EU) 2016/343 aldus worden uitgelegd dat een persoon die bij verstek tot een vrijheidsstraf is veroordeeld, zonder dat er sprake is van een geval zoals bedoeld in lid 2, van de veroordelende beslissing in kennis moet worden gesteld wanneer hij met het oog op de tenuitvoerlegging van die straf in hechtenis wordt genomen?

1.2. Wat is de inhoud van het vereiste om „in kennis [te] worden gesteld van de beslissing” als bedoeld in artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn (EU) 2016/343 en brengt dit mee dat een afschrift van die beslissing moet worden overhandigd?

1.3. Indien de vragen 1.1. en 1.2. ontkennend worden beantwoord: Staat artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn (EU) 2016/343 eraan in de weg dat een nationale rechter beslist om de overhandiging van een afschrift van die beslissing te verzekeren?

2.1. Is een nationale regeling die – voor het geval dat in afwezigheid van de beklaagde een tenlastelegging wordt onderzocht en een rechterlijke beslissing wordt gegeven waarbij een veroordeling wordt uitgesproken zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan – niet voorziet in enige modaliteiten om de bij verstek veroordeelde in kennis te stellen van zijn recht op een nieuw proces in zijn aanwezigheid, en wanneer, in het bijzonder, een dergelijke kennisgeving niet geschiedt wanneer de bij verstek veroordeelde in hechtenis wordt genomen, verenigbaar met artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn (EU) 2016/343?

2.2. Is het feit van belang dat de nationale regeling – artikel 423 NPK – bepaalt dat de persoon die bij verstek is veroordeeld, in kennis wordt gesteld van zijn recht op een nieuw proces, maar pas nadat die persoon een verzoek heeft ingediend om die veroordeling te vernietigen en een nieuw proces in zijn aanwezigheid te laten plaatsvinden, doordat de kennisgeving aan deze persoon in de vorm van een rechterlijke beslissing in antwoord op dat verzoek geschiedt?

2.3. Indien deze vraag ontkennend wordt beantwoord: Is voldaan aan de vereisten van artikel 8, lid 4, tweede volzin, en artikel 10, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343, indien de rechter die in afwezigheid van de beklaagde een tenlastelegging onderzoekt en een beslissing geeft waarbij een veroordeling wordt uitgesproken zonder dat er sprake is van een geval zoals bedoeld in artikel 8, lid 2, van de richtlijn, in zijn beslissing verwijst naar het recht van de betrokkene op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte en de personen die de veroordeelde in hechtenis nemen, verplicht om hem een afschrift van deze beslissing te overhandigen?

2.4. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord: Staat artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn (EU) 2016/343 eraan in de weg dat een rechter die een beklaagde bij verstek veroordeelt zonder dat er sprake is van een geval zoals bedoeld in artikel 8, lid 2, van de richtlijn, besluit om in zijn beslissing te verwijzen naar het recht van de betrokkene op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte overeenkomstig artikel 9 van de richtlijn en de personen die de veroordeelde in hechtenis nemen, verplicht om hem een afschrift van deze beslissing te overhandigen?

3. Wat is het eerste en wat is het laatst mogelijke tijdstip waarop de rechter moet beslissen of de strafprocedure die wordt gevoerd in afwezigheid van de beklaagde, niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn (EU) 2016/343 en maatregelen moet nemen om ervoor te zorgen dat de kennisgeving geschiedt zoals bedoeld in artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn?

4. Moet bij de in vraag 3 bedoelde beslissing rekening worden gehouden met de standpunten van het openbaar ministerie en de advocaat van de afwezige beklaagde?

5.1. Verwijst de uitdrukking „de mogelijkheid de beslissing aan te vechten” in de tweede volzin van artikel 8, lid 4, van richtlijn (EU) 2016/343 naar het recht om beroep in te stellen in de verschillende instanties of naar het aanvechten van een onherroepelijke rechterlijke beslissing?

5.2. Wat moet de inhoud zijn van de informatie die krachtens artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn (EU) 2016/343 moet worden verstrekt aan een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat is voldaan aan de voorwaarden van lid 2, over „het recht op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte, overeenkomstig artikel 9”: moet deze informatie het recht betreffen om een dergelijke voorziening in rechte te verkrijgen indien hij zijn veroordeling bij verstek aanvecht, dan wel het recht om een dergelijk verzoek in te dienen, waarvan de gegrondheid op een later tijdstip moet worden beoordeeld?

6. Wat is de inhoud van de uitdrukking „recht hebben op [...] een andere voorziening in rechte, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld, met inbegrip van de beoordeling van nieuw bewijsmateriaal, en [die] kan leiden tot herziening van de oorspronkelijke beslissing” in artikel 9, eerste volzin, van richtlijn (EU) 2016/343?

7. Is een nationale wettelijke bepaling – zoals artikel 423, lid 3, NPK – die het in persoon verschijnen van de bij verstek veroordeelde als verplichte voorwaarde stelt voor de behandeling en toewijzing van zijn verzoek om een nieuw proces, verenigbaar met artikel 8, lid 4, en artikel 9 van richtlijn (EU) 2016/343?

8. Zijn artikel 8, lid 4, tweede volzin, en artikel 9 van richtlijn 2016/343 van toepassing op vrijgesproken personen?

Aangevoerde Unierechtelijke bepalingen

Richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn (PB 2016, L 65, blz. 1, hierna: richtlijn 2016/343 of richtlijn).

Nationale wettelijke bepalingen

Nakazatelen kodeks (wetboek van strafrecht, hierna: NK)

Nakazatelno-protsesualen kodeks (wetboek van strafvordering, hierna: NPK)

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 VB werd beschuldigd van deelname aan een criminele organisatie samen met een aantal andere personen met het doel zich te verrijken door het verbouwen en distribueren van drugs, alsmede van wapenbezit, strafbaar gesteld in artikel 321, lid 3, punt 2, juncto lid 2, NK, van het gezamenlijk bezit van drugs en drugsprecursoren in drie gevallen, strafbaar gesteld in artikel 354a, lid 2 en lid 1, juncto artikel 20, lid 2, NK, alsmede van het gezamenlijk bezit van vuurwapens en munitie zonder de vereiste vergunning, strafbaar gesteld in artikel 339, lid 1, juncto artikel 20, lid 2, NK. Voor elk van deze strafbare feiten zijn vrijheidsstraffen vastgesteld, van 3 tot 10 jaar voor het eerste, van 3 tot 10 jaar en van 5 tot 15 jaar voor het tweede en van 2 tot 8 jaar voor het derde.
- 2 De strafprocedure wordt van begin af aan gevoerd in afwezigheid van VB. Tot op heden is hij niet officieel op de hoogte gebracht van de aanklacht tegen hem. Bovendien is hij niet in kennis gesteld van de ontvangst van de aanklacht door de rechter, noch van de datum en de plaats van de terechtzitting, noch van de gevolgen van zijn verstek.
- 3 De reden hiervan is dat hij niet kan worden gelokaliseerd. In het vooronderzoek vluchtte hij onmiddellijk voordat de politie de verdachten kon arresteren. Er werd ook een Europees aanhoudingsbevel tegen hem uitgevaardigd, maar hij kon niet worden gevonden. Om die reden is hij niet op de hoogte gebracht van de aanklacht tegen hem. In het kader van de gerechtelijke procedure werd hij opnieuw op de opsporingslijst geplaatst. Volgens de laatste informatie, status juni 2023, is hij onvindbaar.
- 4 Gedurende het vooronderzoek en de gerechtelijke procedure werd hij vertegenwoordigd door drie aangewezen verdedigers. Geen van hen heeft hem ooit gezien of contact met hem of zijn familie gehad.
- 5 De procedure is nog steeds aanhangig. Er is een zekere waarschijnlijkheid dat VB zal worden veroordeeld tot een vrijheidsstraf die hij daadwerkelijk zou moeten uitzitten. Het is echter ook waarschijnlijk dat hij niet schuldig wordt bevonden en wordt vrijgesproken.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 6 **Motivering bij vraag 1.1:** Volgens artikel 8, lid 4, eerste volzin, van richtlijn 2016/343 is het mogelijk een strafprocedure te voeren in afwezigheid van de beklaagde, zelfs als niet aan de voorwaarden van lid 2 is voldaan. In de tweede volzin wordt echter de voorwaarde gesteld dat wanneer deze persoon in kennis wordt gesteld van de beslissing en wanneer hij in hechtenis wordt of werd genomen^[1], hij eveneens wordt geïnformeerd over zijn recht op een nieuw proces.

¹ Noot van de vertaler: De Bulgaarse taalversie van de tweede volzin is dubbelzinnig omdat daar de uitdrukking „по-специално когато лицето е задържано” wordt gebruikt, wat vertaald kan

De vraag rijst of deze persoon – als hij in hechtenis is om de aan hem opgelegde vrijheidsstraf ten uitvoer te leggen – noodzakelijkerwijs ook in kennis moet worden gesteld van de beslissing waarbij hij is veroordeeld.

- 7 Het is mogelijk deze bepaling aldus uit te leggen dat deze geen verplichting oplegt om dergelijke informatie te verstrekken, voor zover daarin staat: „wanneer zij in kennis worden gesteld van de beslissing”. De voorwaarde wordt gesteld dat alleen wanneer een mogelijke gebeurtenis zich voordoet – „wanneer...” (in het Engels „when”, in het Frans „lorsque”) –, namelijk de kennisgeving van de beslissing, de verplichting van de lidstaten ontstaat om de bij verstek veroordeelde te informeren over de voorzieningen in rechte tegen de verstekprocedure.
- 8 Deze uitlegging kan worden gemotiveerd met het alternatief „wanneer zij in kennis worden gesteld van de beslissing” of „wanneer zij in hechtenis worden genomen”. In het bijzonder brengt het in hechtenis nemen automatisch de verplichting met zich mee om te informeren over de voorzieningen in rechte tegen de verstekprocedure. Het is dus helemaal niet nodig dat een persoon die al in hechtenis zit, in kennis wordt gesteld van de beslissing waarbij hij werd veroordeeld.
- 9 Een andere uitlegging is echter dat een dergelijke kennisgeving verplicht is, aangezien deze een voorwaarde is voor een persoon die is veroordeeld zonder dat een van de gevallen van artikel 8, lid 2, van de richtlijn aanwezig was, om met volledige kennis van de feiten te kunnen beslissen of hij gebruik wil maken van de voorzieningen in rechte tegen zijn veroordeling bij verstek. De uitdrukking „in het bijzonder wanneer zij in hechtenis worden genomen” moet dan dus in die zin worden uitgelegd dat de in hechtenis genomen veroordeelde noodzakelijkerwijs in kennis moet worden gesteld van de beslissing waarbij hij werd veroordeeld.
- 10 De vraag rijst dus of de uitdrukking „in het bijzonder wanneer [...]” (in het Engels „in particular when”, in het Frans „en particulier au moment de”) verwijst naar (1) het informeren over de voorzieningen in rechte tegen de verstekprocedure – dat wil zeggen dat deze informatie wordt verstrekt wanneer de persoon in hechtenis wordt genomen, of (2) het in kennis stellen van de in hechtenis genomen persoon van de beslissing waarbij hij bij verstek is veroordeeld – dat wil zeggen dat hij van deze beslissing in kennis wordt gesteld wanneer hij in hechtenis wordt genomen. In het tweede geval houdt het informeren over de voorzieningen in rechte rechtstreeks verband met de kennisgeving van de beslissing over de veroordeling en niet met het in hechtenis nemen van de persoon.
- 11 Er is ook de kwestie van het voegwoord „eveneens” (in het Engels „also”, in het Frans „également”), namelijk of het betekent dat de kennisgeving van de beslissing iets duidelijks en onbetwistbaars is, maar ook dat het informeren over

worden met „vooral wanneer de persoon in hechtenis wordt genomen”, maar ook met „vooral wanneer de persoon in hechtenis is genomen”.

de voorzieningen in rechte tegen de procedure bij verstek – samen met de kennisgeving van de beslissing – moet plaatsvinden.

- 12 De verwijzende rechter neemt het tweede standpunt in. Voor het doeltreffende gebruik van voorzieningen in rechte tegen verstekprocedures moet de veroordeelde op de hoogte zijn van de redenen voor zijn veroordeling – alleen dan kan hij beoordelen of hij gebruik wil maken van de voorzieningen in rechte en hoe hij zijn argumenten wil formuleren. Reeds de vereiste doeltreffendheid van de voorzieningen in rechte krachtens artikel 47, eerste alinea, van het Handvest maakt een dergelijke kennisgeving noodzakelijk.
- 13 **Motivering bij vraag 1.2:** Verder rijst de vraag naar de aard van deze kennisgeving. Is het feit dat een veroordeelde is aangehouden en in hechtenis is genomen voldoende om aan te nemen dat hij in kennis is gesteld van de beslissing? Dit is het geval voor zover elke aanhouding het gevolg is van een veroordeling en een persoon, eenmaal aangehouden, moet weten dat hij is veroordeeld door een rechter.
- 14 Of is de kennisgeving veeleer in orde wanneer de in hechtenis genomen persoon toegang heeft tot de elementen van de rechterlijke beslissing waarbij hij werd veroordeeld – bijvoorbeeld het dictum, waarin het strafbare feit waarvoor hij werd veroordeeld, in algemene termen wordt vermeld, de wettelijke kwalificatie, de opgelegde vrijheidsstraf en de duur ervan? Dit kan van toepassing zijn voor zover deze kennisgeving voldoende is om van de eigen veroordeling op de hoogte te geraken.
- 15 Of is het nodig dat hij een afschrift ontvangt van de hele rechterlijke beslissing waarbij hij is veroordeeld? Dit zou van toepassing kunnen zijn voor zover een persoon die bij verstek is veroordeeld en in hechtenis wordt gehouden met het oog op de tenuitvoerlegging van de aan hem opgelegde vrijheidsstraf, alleen met kennis van zaken kan beslissen of en hoe hij tegen deze veroordeling in beroep wil gaan, mits hij op de hoogte is van de volledige tekst van de rechterlijke beslissing.
- 16 Of moet de persoon die bij verstek is veroordeeld – indien hij daarom verzoekt – bovendien toegang krijgen tot alle processtukken (voor hem of zijn advocaat)? Dit zou van toepassing kunnen zijn voor zover er sprake is van een daadwerkelijke en doeltreffende kennisgeving van de beslissing als de bij verstek veroordeelde persoon niet alleen beschikt over een afschrift van die beslissing, maar ook kennis heeft van de feitelijke en juridische context waarin deze is gegeven – en dit veronderstelt toegang tot de processtukken. Een rechterlijke beslissing kan namelijk niet goed worden begrepen als deze op zichzelf en los van de processtukken wordt gelezen. Het is daarom mogelijk dat de voorzieningen in rechte tegen deze beslissing niet doeltreffend kunnen worden gebruikt indien geen toegang wordt verleend tot de processtukken.
- 17 **Motivering bij vraag 1.3:** Het is mogelijk dat het Hof van Justitie de eerste twee vragen ontkennend zal beantwoorden. De verwijzende rechter acht het niettemin

noodzakelijk ervoor te zorgen dat VB na een eventuele veroordeling tot een vrijheidsstraf bij zijn aanhouding een afschrift van het vonnis ontvangt. Daarom rijst de vraag of het Unierecht zich hiertegen verzet.

- 18 Het is met name mogelijk dat de argumenten waarop het Hof van Justitie een ontkennend antwoord op de eerste twee vragen kan baseren, tot de conclusie leiden dat het de verwijzende rechter verboden is maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat een dergelijke kennisgeving geschiedt, omdat dit tot een schending van het Unierecht zou leiden.
- 19 Indien het Hof van Justitie concludeert dat een dergelijk verbod niet bestaat, heeft de verwijzende rechter er belang bij een inhoudelijk antwoord op de eerste twee vragen te ontvangen, ook al is hij niet verplicht ervoor te zorgen dat de bij verstek veroordeelde persoon in de toekomst wordt geïnformeerd (arrest van 8 juni 2023, gevoegde zaken C-430/22 en C-468/22, EU:C:2023:458).
- 20 **Motivering bij vraag 2.1:** Het nationale recht staat toe dat de tenlastelegging wordt onderzocht in afwezigheid van de beklaagde zonder dat een van de in artikel 8, lid 2, van de richtlijn genoemde gevallen aanwezig is. In dit geval voorziet het in een speciaal mechanisme om het recht om in persoon aanwezig te zijn te beschermen – artikel 423 NPK. Dit mechanisme treedt in werking zodra de veroordeling bij verstek onherroepelijk is geworden. Het uitgangspunt is het verzoek van de persoon die bij verstek is veroordeeld, om hervatting van de procedure op grond van het feit dat de zaak in zijn afwezigheid is behandeld en beslist. Dit verzoek is het voorwerp van een speciale gerechtelijke procedure. In zijn beslissing ten gronde erkent of ontkent de rechter het recht op hervatting van de procedure; in het eerste geval hervat de rechter de procedure, die dan opnieuw wordt gevoerd in aanwezigheid van de beklaagde.
- 21 In deze situatie rijst de vraag of deze nationale regeling verenigbaar is met het mechanisme van artikel 8, lid 4, en artikel 9 van richtlijn 2016/343. Deze vraag rijst voor zover de nationale regeling niet voorziet in modaliteiten om een beklaagde te informeren over zijn recht op een nieuw proces in zijn aanwezigheid na bij verstek te zijn veroordeeld. In de praktijk ontvangt hij deze informatie niet, zelfs niet wanneer hij in hechtenis wordt genomen of wanneer het vonnis inzake zijn veroordeling aan hem bekend wordt gemaakt, als deze bekendmaking op initiatief van de veroordeelde persoon gebeurt.
- 22 **Motivering bij vraag 2.2:** Er zij op gewezen dat de nationale wetgeving wel voorziet in de verstrekking van de in artikel 8, lid 4, van richtlijn 2016/343 bedoelde informatie, maar in een later stadium. De nationale wetgeving voorziet namelijk in een mechanisme om de bij verstek veroordeelde persoon te informeren of hij al dan niet recht heeft op een nieuw proces.
- 23 Het verstrekken van deze informatie aan de bij verstek veroordeelde persoon vereist in het bijzonder dat hij eerst verzoekt om het verstekvonnis te vernietigen en dat een nieuw proces wordt gehouden in zijn aanwezigheid. Nadat de rechter

de gegrondheid van dit verzoek heeft onderzocht, neemt hij een beslissing. Met deze beslissing erkent of ontkent de rechter het recht op een nieuw proces, hetzij door de bij verstek genomen beslissing te vernietigen en te bevelen dat een nieuw proces wordt gehouden in aanwezigheid van de beklaagde, hetzij door het verzoek af te wijzen. Op deze manier wordt de persoon die bij verstek is veroordeeld, na in kennis te zijn gesteld van de beslissing van de rechter over zijn verzoek om een nieuw proces, geïnformeerd of de hoofdprocedure waarin hij bij verstek werd veroordeeld, al dan niet onder zodanige omstandigheden is gevoerd dat hij recht heeft op een nieuw proces.

- 24 De vraag rijst of deze nationale regeling artikel 8, lid 4, en artikel 9 van richtlijn 2016/343 op de juiste wijze omzet in het licht van het in artikel 10, lid 1, van de richtlijn en artikel 47, eerste alinea, van het Handvest neergelegde vereiste van een doeltreffende voorziening in rechte tegen verstekprocedures. Volgens artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn moet de informatie over het recht op een nieuw proces in een eerder stadium worden verstrekt, namelijk wanneer de veroordeelde in kennis wordt gesteld van de beslissing en/of wanneer hij in hechtenis wordt genomen. De reden hiervoor is dat deze informatie nuttig effect moet hebben, d.w.z. de veroordeelde moet kunnen beoordelen of hij zijn recht op een nieuw proces wil uitoefenen of met zijn veroordeling wil instemmen (zie arrest van 19 september 2019, C-467/18, EU:C:2019:765, punt 50, eerste zin). Als de informatie over het recht op een nieuw proces pas wordt gegeven nadat de rechter over het verzoek om een nieuw proces heeft beslist, vormt deze informatie niet langer een voorziening in rechte in de zin van de richtlijn.
- 25 **Motivering bij vraag 2.3:** Het is mogelijk dat het Hof van Justitie de bovenstaande twee vragen ontkennend beantwoordt en beslist dat de Bulgaarse regeling niet verenigbaar is met de richtlijn.
- 26 De verwijzende rechter wenst derhalve te vernemen of hij de behandeling van de zaak in afwezigheid van VB kan voortzetten door bepaalde maatregelen te treffen om het in artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn neergelegde recht van VB om te worden geïnformeerd, te waarborgen, welke maatregelen voldoende doeltreffend zijn in de zin van artikel 10, lid 1, van de richtlijn. Artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn bepaalt dat de „lidstaten” voor een bepaald beschermingsniveau – in dit geval de kennisgeving – „zorgen”. Deze garantie kan dus niet alleen door de nationale wetgever worden gegeven, maar ook door de nationale rechter die zijn eigen recht dienovereenkomstig toepast om een resultaat te bereiken dat verenigbaar is met het Unierecht.
- 27 Het Hof van Justitie heeft al aangegeven dat de voorwaarden voor de behandeling van een strafzaak in afwezigheid van de beklaagde op grond van artikel 8, leden 2 tot en met 4, en het recht op een nieuw proces op grond van artikel 9 van richtlijn 2016/343 rechtstreekse werking hebben (arrest van 19 mei 2022, C-569/20, EU:C:2022:401, punt 28). De verwijzende rechter kan dus rechtstreeks beoordelen of de strafprocedure tegen VB onder een van de gevallen van artikel 8, lid 2, van de richtlijn valt. Zoals hierboven aangegeven, is de verwijzende rechter van

mening dat – althans ten tijde van de indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing – dit niet het geval is.

- 28 Een van de beginselen van de nationale procedure is dat de beklaagde moet worden geïnformeerd over zijn rechten en de mogelijkheid moet krijgen om deze uit te oefenen. Aangezien VB op grond van artikel 9 van richtlijn 2016/343 een rechtstreeks toepasselijk recht op een nieuw proces heeft, volgt daaruit dat de verwijzende rechter (naar nationaal recht) verplicht is de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat hij overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn van deze rechten in kennis wordt gesteld, en wel op voldoende doeltreffende wijze om hem in staat te stellen deze informatie te gebruiken (artikel 10, lid 1, van de richtlijn).
- 29 In deze zaak is het waarschijnlijk dat de rechter VB schuldig zal verklaren en zal veroordelen tot een vrijheidsstraf. Tenzij zich nieuwe omstandigheden voordoen, gebeurt dit in zijn afwezigheid en onder andere voorwaarden dan die van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343. Hieruit volgt dat VB tegen deze veroordeling bij verstek een voorziening in rechte zal kunnen instellen die hem rechtstreeks ter beschikking staat krachtens het recht van de Europese Unie (artikel 9 van de richtlijn).
- 30 De vraag rijst derhalve of de verwijzende rechter de naleving waarborgt van het vereiste van artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343 om ervoor te zorgen dat hij over het recht uit hoofde van artikel 9 van de richtlijn wordt geïnformeerd, indien hij in zijn beslissing (1) uitdrukkelijk verwijst naar die omstandigheden, met inbegrip van het recht op een nieuw proces of andere voorzieningen in rechte, en tevens (2) van de personen die de bij verstek veroordeelde VB op een later tijdstip in hechtenis zullen nemen, verlangt dat zij hem een afschrift van die rechterlijke beslissing overhandigen. Bovendien rijst de vraag of deze manier om voor een kennisgeving overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn te zorgen, voldoende doeltreffend is overeenkomstig artikel 10, lid 1, van de richtlijn.
- 31 **Motivering bij vraag 2.4:** Het is mogelijk dat het Hof van Justitie oordeelt dat de nationale regeling volledig in overeenstemming is met het Unierecht, bijvoorbeeld omdat de nationale voorziening in rechte overeenkomstig artikel 423 NPK gelijkwaardig is aan de voorziening in rechte van artikel 8, leden 2 tot en met 4, en artikel 9 van richtlijn 2016/343 of ook dan een toereikende voorziening in rechte is als deze niet gelijkwaardig zijn.
- 32 In deze situatie lijkt het onnodig dat de verwijzende rechter zich inspant om ervoor te zorgen dat VB, nadat hij in hechtenis is genomen met het oog op de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf die hem is opgelegd in zijn afwezigheid, ook reeds op dat moment wordt geïnformeerd over zijn recht op een nieuw proces krachtens artikel 8, lid 4, juncto artikel 9 van de richtlijn.

- 33 De verwijzende rechter acht het niettemin noodzakelijk maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de veroordeelde persoon naar behoren wordt geïnformeerd over zijn recht op een nieuw proces. Derhalve wordt de vraag gesteld of dit niet verboden is op grond van het Unierecht, in het bijzonder of de verwijzende rechter het recht zou schenden indien hij de in de vraag bedoelde maatregelen zou nemen om ervoor te zorgen dat de bij verstek veroordeelde wordt geïnformeerd over zijn recht op een nieuw proces krachtens artikel 9 van richtlijn 2016/343 en een dergelijke aanpak in zoverre onverenigbaar zou zijn met het door de richtlijn ingevoerde stelsel van bescherming van het recht om in persoon aanwezig te zijn, alsook met andere bepalingen van Unierecht, en derhalve noodzakelijkerwijs achterwege zou moeten worden gelaten.
- 34 **Motivering bij vraag 3:** Uit bovenstaande antwoorden volgt dat het Unierecht toestaat, of althans niet verbiedt, dat een nationale rechter die de zaak behandelt in afwezigheid van de beklaagde, wanneer niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343, maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat de persoon die bij verstek is veroordeeld, wordt geïnformeerd over de voorzieningen in rechte tegen de veroordeling bij verstek.
- 35 Met de derde vraag wordt beoogd vast te stellen op welk moment gedurende de strafprocedure de verwijzende rechter (1) moet beslissen dat de strafprocedure die wordt gevoerd in afwezigheid van de beklaagde, niet onder de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 valt en dat het derhalve noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat de kennisgeving geschiedt overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn, en bovendien (2) die garantie moet omzetten, dat wil zeggen, een mechanisme moet invoeren en toepassen waardoor deze kennisgeving geschiedt op het moment dat de bij verstek veroordeelde in hechtenis wordt genomen en/of het verstekvonnis bekend wordt gemaakt.
- 36 Overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343 moet ervoor worden gezorgd dat een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan, in kennis wordt gesteld van de voorzieningen in rechte tegen de verstekprocedure waarop hij krachtens artikel 9 van de richtlijn aanspraak kan maken. Voor de uitvoering van deze garantie zijn drie afzonderlijke maatregelen nodig. In de eerste plaats moet de verwijzende rechter beslissen of al dan niet aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan. In de tweede plaats (bij een ontkennend antwoord) moet ten gunste van de bij verstek veroordeelde worden erkend dat hij over een of meer van de in artikel 9 van de richtlijn genoemde voorzieningen in rechte beschikt. In de derde plaats moeten maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat deze erkenning (de tweede maatregel) in een later stadium ter kennis komt van de bij verstek veroordeelde, met name bij zijn aanhouding en/of bij de bekendmaking van de rechterlijke beslissing (bijvoorbeeld door de tenuitvoerleggingsautoriteiten te verplichten om de bij verstek veroordeelde na zijn aanhouding de rechterlijke beslissing te overhandigen waarbij deze erkenning is uitgesproken).

- 37 De artikelen 8 tot en met 10 van richtlijn 2016/343 zeggen niets over het eerst mogelijke tijdstip waarop de in artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn bedoelde garantie moet worden afgegeven. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie volgt echter dat dit de zitting is waarin de definitieve beslissing over de schuld wordt genomen en de straf wordt bepaald.
- 38 Dit is het geval voor zover het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat, om te bepalen of de strafprocedure is gevoerd zonder dat de beklaagde daarbij aanwezig was en dus om de aard van de afwezigheid vast te stellen (of deze al dan niet valt onder de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn), de feitelijke omstandigheden die de afwezigheid van de beklaagde kenmerken op het tijdstip van de definitieve rechterlijke beslissing over de grond van de zaak moeten worden beoordeeld (arrest van 17 december 2020, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, punt 48, en arrest van 23 maart 2023, C-514/21 en C-515/21, EU:C:2023:235, punten 52 en 53).
- 39 In een eerder stadium kan dit niet worden vastgesteld, aangezien een toekomstig verschijnen van de beklaagde tot de conclusie zou leiden dat zijn recht op aanwezigheid in persoon krachtens artikel 8, lid 1, van de richtlijn werd geëerbiedigd. In het onderhavige geval zou bijvoorbeeld een toekomstig verschijnen van een gemachtigde advocaat en zijn verklaring dat de beklaagde op de hoogte is van het proces, tot de conclusie leiden dat artikel 8, lid 2, onder b), van de richtlijn van toepassing is.
- 40 Wat het laatst mogelijke tijdstip betreft, moet rekening worden gehouden met overweging 12, derde en vierde volzin, van richtlijn 2016/343/EG. Daar staat dat de richtlijn van toepassing is totdat de beslissing over de grond van de zaak onherroepelijk is geworden en niet van toepassing is op voorzieningen in rechte die van toepassing worden nadat de beslissing onherroepelijk is geworden. Bovendien is de bepaling van artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn een belangrijk onderdeel van het mechanisme ter bescherming van het recht om in persoon aanwezig te zijn overeenkomstig artikel 8, lid 1, van de richtlijn. De lidstaten moeten daarom maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat deze wordt toegepast zolang de procedure loopt en voordat de bij verstek genomen beslissing onherroepelijk is geworden. Dit betekent dat de beslissing over de aard van de afwezigheid – of deze al dan niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn – moet worden genomen voordat de bij verstek genomen beslissing onherroepelijk wordt.
- 41 De verwijzende rechter herinnert eraan dat tegen zijn beslissing ten gronde binnen een termijn van 15 dagen na de vaststelling voorziening in rechte kan worden ingesteld. Als geen voorziening in rechte wordt ingesteld, wordt de beslissing onherroepelijk en dus bindend op de zestiende dag. De beslissing kan dus een onherroepelijke beslissing ten gronde worden.
- 42 De verwijzende rechter heeft er dus belang bij precies te weten op welk tijdstip in de procedure hij de volgende maatregelen moet nemen: (1) vaststellen of het gaat

om een procedure bij verstek die niet onder de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 valt; (2) indien het antwoord bevestigend is, aangeven welke voorzieningen in rechte voor VB openstaan; (3) de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat hij daarvan in kennis wordt gesteld wanneer hij in hechtenis wordt genomen en/of in kennis wordt gesteld van de beslissing.

- 43 Het risico bestaat dat het Unierecht wordt geschonden als deze beslissing in een later stadium wordt genomen – onder meer pas nadat de bij verstek veroordeelde persoon is gevonden en mogelijk in hechtenis werd genomen. Dit is om twee redenen het geval. In de eerste plaats, indien de verwijzende rechter deze beslissing pas op dat moment zou nemen en maatregelen zou nemen om ervoor te zorgen dat de bij verstek veroordeelde persoon in kennis wordt gesteld, zouden zijn maatregelen buiten het toepassingsgebied van de richtlijn vallen, die niet van toepassing is nadat de rechterlijke beslissing ten gronde onherroepelijk is geworden (overweging 12, vierde volzin). In de tweede plaats zal het enige tijd vergen om een dergelijke beslissing te nemen en om ervoor te zorgen dat de bij verstek veroordeelde persoon van deze beslissing in kennis wordt gesteld, zodat deze kennisgeving niet zal plaatsvinden wanneer de bij verstek veroordeelde persoon in hechtenis wordt genomen (zoals vereist in artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 3016/343), maar later, zelfs aanzienlijk later. Een dergelijke vertraagde garantie voldoet niet aan het doeltreffendheidsvereiste van artikel 10, lid 1, van de richtlijn en artikel 47, eerste alinea, van het Handvest.
- 44 **Motivering bij vraag 4:** De vraag rijst volgens welke procedurele modaliteiten de verwijzende rechter moet vaststellen of de afwezigheid van VB van dien aard is dat deze buiten het toepassingsgebied van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 valt, en op welke wijze hij moet zorgen voor de vereiste kennisgeving overeenkomstig artikel 8, lid 4, van de richtlijn.
- 45 Deze kwestie wordt niet geregeld in deze richtlijn, maar er moet rekening worden gehouden met het vereiste van een doeltreffende voorziening in rechte krachtens artikel 10, lid 1, van de richtlijn en artikel 47, eerste alinea, van het Handvest, alsook met het gelijkwaardigheidsbeginsel.
- 46 De verwijzende rechter behandelt de strafzaak tegen VB in aanwezigheid van de openbare aanklager die de tenlastelegging heeft opgesteld en verdedigt, en in aanwezigheid van een advocaat die door de balie is aangewezen en ambtshalve door de rechter is aangesteld om de belangen van de afwezige VB te verdedigen. Volgens de nationale wetgeving moeten alle gerechtelijke beslissingen die de rechtspositie van de afwezige VB kunnen beïnvloeden, worden genomen nadat de openbare aanklager en zijn advocaat zijn gehoord. Het doel is dat zij hun standpunten naar voren brengen en tegelijkertijd eisen dat de procedurele en materiële rechten worden gerespecteerd. De openbare aanklager verdedigt de wettigheid, of dit nu in het voordeel of in het nadeel van de afwezige VB is, terwijl de advocaat van laatstgenoemde enkel diens rechten en belangen verdedigt door te wijzen op alle omstandigheden in zijn voordeel. Zowel de openbare

aanklager als de advocaat kunnen voorzieningen in rechte instellen tegen de rechterlijke beslissingen.

- 47 Dit kan leiden tot de vaststelling dat een rechterlijke beslissing met betrekking tot de waarborging van een in het Unierecht erkend recht – namelijk het recht om bepaalde informatie te ontvangen op grond van artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/454 – onder dezelfde voorwaarden moet worden gegeven als rechterlijke beslissingen met betrekking tot de rechten van VB om deel te nemen aan procedures die alleen in het nationale recht zijn erkend, teneinde de afwezige VB doeltreffende bescherming te bieden en met het oog op het gelijkwaardigheidsbeginsel. Dit betekent dat de verwijzende rechter een beslissing moet nemen nadat hij de partijen heeft gehoord.
- 48 **Motivering bij vraag 5.1:** Artikel 8, lid 4, tweede volzin, juncto eerste volzin, van richtlijn 2016/343 bepaalt dat wanneer een beklaagde bij verstek wordt veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, is voldaan, deze persoon „de mogelijkheid [heeft] de beslissing aan te vechten” en „het recht [heeft] op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte, overeenkomstig artikel 9”.
- 49 De bepaling kan aldus worden uitgelegd dat zij betrekking heeft op twee afzonderlijke en onafhankelijk bestaande rechten. Het eerste is het recht om beroep in te stellen in verschillende instanties (voordat de veroordeling onherroepelijk wordt) en het tweede is het recht op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte (nadat de beslissing onherroepelijk is geworden). Deze bevinding wordt ondersteund door de Bulgaarse betekenis van de uitdrukking „обжалва решението” („een voorziening in rechte instellen tegen de beslissing”) [zoals gebruikt in de Bulgaarse taalversie van artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343]², die alleen wordt gebruikt in het geval van een beroep tegen een rechterlijke beslissing ten gronde bij de verschillende instanties binnen een termijn van 15 dagen nadat de beslissing is gegeven voordat deze onherroepelijk is geworden. Deze uitdrukking wordt niet gebruikt in de context van het aanvechten van onherroepelijke uitspraken.
- 50 De bepaling kan ook aldus worden uitgelegd dat zij een recht aanduidt dat twee gevolgen heeft, namelijk het recht om de onherroepelijke rechterlijke beslissing aan te vechten, waarbij deze aanvechting aanleiding geeft tot de toepassing van de in artikel 9 van richtlijn 2016/343 bedoelde voorzieningen in rechte. Argumenten in deze zin kunnen worden gevonden in een vergelijking van de bepalingen van artikel 8, lid 1 en lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343. Tijdens een lopende procedure, met inbegrip van hogere voorzieningen, is artikel 8, lid 1, van de richtlijn van toepassing, dat het recht van de beklaagde om aanwezig te zijn garandeert. Pas wanneer de procedure in zijn afwezigheid is afgesloten met een onherroepelijke uitspraak, kan worden beoordeeld of aan de voorwaarden van

² Noot van de vertaler: In de Nederlandse taalversie van de genoemde bepaling wordt slechts de uitdrukking „de beslissing aan te vechten” gebruikt.

artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan en, indien dit niet het geval is, kan worden gezorgd voor een kennisgeving overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn. Bovendien kan de bij verstek genomen beslissing volgens artikel 8, lid 4, eerste volzin, van de richtlijn niet alleen worden gegeven, maar ook ten uitvoer worden gelegd, wat betekent dat zij onherroepelijk wordt, aangezien alleen onherroepelijke rechterlijke beslissingen ten uitvoer kunnen worden gelegd, en dit betekent dat het instellen van beroep in de verschillende instanties is afgesloten of uitgesloten op het moment dat de bij verstek veroordeelde persoon in hechtenis wordt genomen en in kennis wordt gesteld overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn.

- 51 **Motivering bij vraag 5.2:** Krachtens artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343 moeten de lidstaten hun rechtsstelsel zodanig organiseren dat een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, is voldaan, in kennis wordt gesteld van bepaalde rechten in verband met het voeren van een nieuw (volledig of gedeeltelijk) proces na zijn aanhouding met het oog op de tenuitvoerlegging van de straf. Deze persoon kan ongetwijfeld alleen worden geïnformeerd over de rechten die hij heeft – en die hem op grond van de richtlijn worden toegekend. Daarom rijst de vraag welke rechten deze persoon heeft op het moment dat hij in hechtenis wordt genomen, en waarover hij moet worden geïnformeerd.
- 52 Het is mogelijk aan te nemen dat de persoon die bij verstek is veroordeeld, op dat moment een erkend recht op een nieuw proces heeft op grond van artikel 9 van richtlijn 2016/343. Hem moet dan ook worden meegedeeld dat hij dit nieuwe proces alleen krijgt als hij daartoe een verzoek indient.
- 53 Er kan ook van worden uitgegaan dat de bij verstek veroordeelde het recht heeft te verzoeken om een dergelijk nieuw proces en dat op basis van zijn verzoek in een later stadium zal worden beoordeeld of er gronden zijn voor een dergelijk nieuw proces en dat dienovereenkomstig een beslissing zal worden gegeven. Als zijn verzoek bij deze beslissing wordt ingewilligd, krijgt de bij verstek veroordeelde persoon dit nieuwe proces. Bijgevolg moet hij ervan in kennis worden gesteld dat hij krachtens artikel 9 van richtlijn 2016/343 het recht heeft om een nieuw proces te verzoeken.
- 54 Argumenten ter ondersteuning van de eerste veronderstelling: Strafprocedures die plaatsvinden in afwezigheid van de beklaagde zonder dat is voldaan aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 schenden het recht van de beklaagde om in persoon aanwezig te zijn krachtens lid 1. Het is echter mogelijk dat een dergelijke procedure bij wijze van voorlopige maatregel wordt gevoerd en leidt tot een veroordeling met inbegrip van de tenuitvoerlegging van het verstekvonnis (artikel 8, lid 4, eerste volzin, van de richtlijn) en dat de bij verstek veroordeelde persoon in hechtenis wordt genomen met het oog op de tenuitvoerlegging van de straf (artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn). Dit is alleen mogelijk omdat er een doeltreffende voorziening in rechte tegen de veroordeling bij verstek is, namelijk het recht op een (geheel of gedeeltelijk)

nieuw proces. Dit leidt tot de volgende conclusies met betrekking tot artikel 47, eerste alinea, van het Handvest: – Aangezien op het tijdstip van de veroordeling bij verstek vaststaat dat niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn, is reeds voldaan aan alle voorwaarden voor de erkenning van het recht op een nieuw proces krachtens artikel 9 van de richtlijn; – de kennisgeving krachtens artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn beoogt naar haar aard reeds het herstel van het geschonden recht op aanwezigheid in persoon; het vereiste van de doeltreffendheid van de voorziening in rechte die krachtens artikel 10, lid 1, van de richtlijn en artikel 47, eerste alinea, van het Handvest wordt toegekend, maakt het noodzakelijk de bij verstek veroordeelde in kennis te stellen van zijn recht op een nieuw proces, dat hij op verzoek kan uitoefenen.

- 55 Ook artikel 8, lid 4, tweede volzin, en artikel 9 van richtlijn 2016/343 voorzien in een voorziening in rechte tegen verstekprocedures. Zij moeten aldus worden uitgelegd dat deze voorziening in rechte doeltreffend moet zijn overeenkomstig artikel 10, lid 1, van de richtlijn en artikel 47, eerste alinea, van het Handvest. Deze bepalingen voorzien echter niet in een verdere procedure die moet worden toegepast nadat een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, is voldaan, in kennis is gesteld van zijn recht om die beslissing aan te vechten en om een nieuw proces te verzoeken, waarbij de gegrondheid van het ingediende verzoek zou moeten worden onderzocht. Ook wordt er niet verwezen naar nationaal recht. Daarom is een dergelijke verdere procedure niet nodig. Als dat nodig was geweest, zou de wetgever het vereiste van een doeltreffende voorziening in rechte hebben opgenomen in artikel 8 of artikel 9 van de richtlijn. Een dergelijke nieuwe, aanvullende procedure voor de erkenning van het recht op een nieuw proces is derhalve niet nodig, aangezien de kennisgeving overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn juist verwijst naar het reeds erkende recht op een nieuw proces.
- 56 Evenzo vereist artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343 dat de bij verstek veroordeelde persoon in kennis wordt gesteld van twee omstandigheden: ten eerste zijn recht om de beslissing aan te vechten (dat wil zeggen om te laten weten dat hij het niet eens is met de beslissing) en ten tweede zijn recht op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte naar aanleiding van deze aanvechting (om een voorziening in rechte te verkrijgen die recht doet aan deze aanvechting). Deze tweede kennisgeving kan alleen worden verklaard door een reeds erkend recht op een nieuw proces, voor zover het de eerste kennisgeving dient door deze doeltreffend te maken.
- 57 Als een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan, alleen het recht zou hebben om een nieuw proces te verzoeken en de gegrondheid van het verzoek aan een aanvullende beoordeling zou worden onderworpen, zou het in dit geval voldoende zijn om die persoon alleen in kennis te stellen van zijn recht om de beslissing aan te vechten. Het vereiste van een doeltreffende voorziening in rechte krachtens artikel 47, eerste alinea, van het Handvest zou de inhoud van deze aanvechting precies hebben gekoppeld aan een aanvechting voor een rechter die over de

gegrondheid van de aanvechting zou moeten beslissen. Bijgevolg was het niet nodig om aanvullend te verklaren dat hij het recht heeft om een nieuw proces te verzoeken (en dat de gegrondheid van zijn verzoek aanvullend moet worden onderzocht).

- 58 Argumenten ter ondersteuning van de tweede veronderstelling: Deze is in overeenstemming met het nationale model van bescherming tegen de verstekprocedure. Daarbij behandelt de rechter de zaak in afwezigheid van de beklaagde zonder eerst de aard van de afwezigheid vast te stellen – of deze al dan niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343. Op grond hiervan heeft de persoon die bij verstek is veroordeeld, het recht om een hervatting van de procedure te verzoeken, waarbij de gegrondheid van het verzoek wordt beoordeeld in een speciale procedure.
- 59 **Motivering bij vraag 6:** Artikel 9, eerste volzin, van richtlijn 2016/343/EG biedt een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan, voorzieningen in rechte tegen de verstekprocedure. Er zijn twee voorzieningen in rechte: het recht op een „nieuw proces” en het recht op „een andere voorziening in rechte, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld, met inbegrip van de beoordeling van nieuw bewijsmateriaal, en dat kan leiden tot herziening van de oorspronkelijke beslissing”.
- 60 Het valt op dat alleen voor de tweede mogelijkheid, „een andere voorziening in rechte”, eisen worden gesteld aan een bepaalde inhoud en een bepaald resultaat³, namelijk de mogelijkheid van een nieuwe behandeling ten gronde en de vaststelling van nieuwe feitelijke en juridische omstandigheden. Dit vereiste geldt niet voor de eerste mogelijkheid van een „nieuw proces”, aangezien deze mogelijkheden een essentieel kenmerk zijn van gerechtelijke procedures.
- 61 Voor beide mogelijkheden is in artikel 9, tweede volzin, van richtlijn 2016/343 bepaald dat de beklaagde een daadwerkelijk recht moet hebben om aanwezig te zijn.
- 62 Uiteindelijk kan de rechter bij wie het nieuwe proces in aanwezigheid van de beklaagde wordt gehouden, bij beide mogelijkheden overeenkomstig artikel 9, eerste volzin, van richtlijn 2016/343 een rechterlijke beslissing ten gronde geven, hetzij een nieuwe rechterlijke beslissing (eerste mogelijkheid), hetzij een beslissing over de wettigheid van de bij verstek gegeven oude rechterlijke beslissing, die ook kan bestaan in de vernietiging ervan (tweede mogelijkheid).

³ Noot van de vertaler: Dit blijkt niet uit de Nederlandstalige versie van artikel 9, lid 1, van de richtlijn, aangezien „, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld” zowel naar het recht op een nieuw proces als naar het recht om een andere voorziening in rechte in te stellen kan verwijzen. De Duitse taalversie is op dit punt overigens duidelijker, met de formulering „die bzw. der”, waarmee zowel naar het recht op een nieuw proces als naar het recht om een andere voorziening in rechte in te stellen wordt verwezen.

- 63 Artikel 9 van richtlijn 2016/343 verwijst alleen naar het recht op een nieuw proces, daarom kan worden aangenomen dat de tweede mogelijkheid een soort nieuw proces is.
- 64 De vraag rijst dus of artikel 9, eerste volzin, tweede mogelijkheid, van richtlijn 2016/343 aldus moet worden uitgelegd dat het de juridische mogelijkheid van een hervatting van de strafprocedure omvat, waarbij een deel van de reeds verrichte procedurele handelingen, waaronder een eventuele rechterlijke beslissing ten gronde in afwezigheid van de beklaagde, zijn juridische betekenis behoudt, maar de bij verstek veroordeelde persoon de mogelijkheid krijgt om deel te nemen aan toekomstige procedurele handelingen en in het kader van die handelingen zijn recht om in persoon aanwezig te zijn overeenkomstig artikel 8, lid 1, van de richtlijn en alle andere rechten waarop hij krachtens het nationale recht en het Unierecht aanspraak kan maken, uit te oefenen; het eindresultaat is de mogelijkheid om de bij verstek genomen rechterlijke beslissing ten gronde te heroverwegen (indien de strekking ervan is gehandhaafd) en, in voorkomend geval, te vernietigen, te wijzigen of te bevestigen.
- 65 **Motivering bij vraag 7:** De nationale wetgeving bepaalt dat een persoon die bij verstek is veroordeeld, in persoon voor de rechter moet verschijnen, die zijn verzoek om een nieuw proces in zijn aanwezigheid zal behandelen. Dit verschijnen in persoon is een voorwaarde om zijn verzoek ten gronde te kunnen beoordelen. Als deze persoon niet verschijnt, wordt de procedure geschorst en wordt de gevraagde bescherming niet verleend.
- 66 Het nationale recht voorziet dus in een nieuwe, aanvullende voorwaarde voor de uitoefening van het recht van artikel 9 van richtlijn 2016/343, die niet in deze bepaling is opgenomen. De vraag rijst of deze voorwaarde verenigbaar is met het beschermingsstelsel dat door de richtlijn is ingesteld, aangezien deze dit stelsel aanzienlijk compliceert.
- 67 De vraag aan de verwijzende rechter is derhalve of hij, wanneer hij ervoor zorgt dat VB wordt geïnformeerd overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343, maatregelen moet nemen om ervoor te zorgen dat VB ook wordt geïnformeerd dat, indien hij niet verschijnt voor de rechter die hij heeft verzocht om een nieuw proces in zijn aanwezigheid, zijn verzoek niet ten gronde zal worden behandeld en zijn veroordeling bij verstek onherroepelijk zal worden. De verplichting om voor dergelijke informatie te zorgen bestaat echter alleen als deze voorwaarde verenigbaar is met het Unierecht.
- 68 Het Hof van Justitie heeft zich uitgesproken over soortgelijke vragen: arrest van 12 maart 2020, C-659/18, EU:C:2020:201, en arrest van 22 juni 2023, C-823/21, EU:C:2023:504. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat een lidstaat geen aanvullende voorwaarden mag opleggen waarin het Unierecht niet voorziet, die de verwezenlijking van de doelstelling van doeltreffende, eenvoudige en snelle toegang tot rechtsbijstand of tot een procedure voor de verlening van internationale bescherming belemmeren. Deze benadering wordt logischerwijs

gehandhaafd wanneer het om een ander recht gaat, namelijk het recht om in persoon aanwezig te zijn op grond van artikel 8, lid 1, van richtlijn 2016/343.

- 69 **Motivering bij vraag 8:** De vraag rijst of de voorzieningen in rechte tegen verstekprocedures op grond van artikel 8, lid 4, en artikel 9 van richtlijn 2016/343 gelijkelijk van toepassing zijn op een veroordeling en op een vrijspraak. Deze vraag is relevant voor zover de verwijzende rechter VB kan vrijspreken.
- 70 Overweging 37 en artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 verwijzen naar de mogelijkheid van een proces in afwezigheid van de beklaagde dat leidt tot een „beslissing over schuld of onschuld”. Deze bepalingen verwijzen echter naar de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn, volgens welke een persoon die bij verstek is veroordeeld, geen recht heeft op een nieuw proces.
- 71 In overweging 39, eerste volzin, en in artikel 8, lid 4, van richtlijn 2016/343, die betrekking hebben op personen die bij verstek zijn veroordeeld en die beschikken over een erkende voorziening in rechte tegen de verstekprocedure, is alleen nog sprake van „beslissing”. Er kan worden aangenomen dat hiermee de beslissing wordt bedoeld die wordt genoemd in overweging 37 en in artikel 8, lid 2, dat wil zeggen een „beslissing over schuld of onschuld”, maar er kan ook worden aangenomen dat hiermee alleen een beslissing over schuld wordt bedoeld.
- 72 In overweging 39, tweede volzin, en in artikel 8, lid 4, van richtlijn 2016/343 wordt het in hechtenis nemen van de veroordeelde genoemd, wat erop wijst dat het alleen om veroordelingen gaat. Evenzo vermeldt artikel 8, lid 3 (dat verwijst naar de voorwaarden van lid 2), de tenuitvoerlegging van het vonnis, en alleen rechterlijke beslissingen waarbij een veroordeling wordt uitgesproken, kunnen ten uitvoer worden gelegd.
- 73 Er bestaat dus twijfel over de vraag of VB, indien hij wordt vrijgesproken in zijn afwezigheid en niet schuldig wordt bevonden, recht heeft op een nieuw proces of een andere voorziening in rechte op grond van artikel 9 van richtlijn 2016/343 of dat de verwijzende rechter er in dat geval voor moet zorgen dat hij wordt geïnformeerd overeenkomstig artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn.
- 74 Het standpunt van de verwijzende rechter**
- 75 De nationale wet – artikel 423 NPK – voorziet in een voorziening in rechte tegen de veroordeling van een beklaagde als het recht op aanwezigheid is geschonden. In het bijzonder heeft VB recht op een nieuw proces volgens de feiten van het hoofdgeding zoals die ten tijde van de prejudiciële verwijzing zijn vastgesteld, zowel op grond van het nationale recht als op grond van het Unierecht.
- 76 Het nationale recht voorziet echter niet in een voldoende doeltreffende voorziening in rechte tegen verstekprocedures. Het voorziet namelijk niet in het informeren van de persoon die bij verstek is veroordeeld, over de beschikbare voorziening in rechte. Dergelijke informatie wordt met name niet verstrekt op het

moment dat hij in hechtenis wordt genomen met het oog op de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf die hem is opgelegd.

- 77 Bijgevolg voorziet het nationale recht weliswaar in de bescherming van artikel 9 van richtlijn 2016/343, maar niet op zodanige wijze dat de bij verstek veroordeelde dit recht op passende en doeltreffende wijze kan uitoefenen overeenkomstig artikel 10, lid 1, van de richtlijn. Het voorziet met name niet in de bescherming van artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn, volgens welke een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan, reeds op het tijdstip van zijn aanhouding in kennis wordt gesteld van zijn recht op een nieuw proces.
- 78 De nationale regeling van artikel 423 NPK is alleen een voldoende doeltreffende voorziening in rechte als de rechter die het verstekvonnis heeft gewezen, van oordeel was dat de gronden van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 bestonden en er daarom niet voor heeft gezorgd dat de relevante informatie werd verstrekt op grond van artikel 8, lid 4, van de richtlijn. In dit geval kan dit oordeel van de rechter die het verstekvonnis heeft gewezen, juist in de procedure zoals vastgelegd in artikel 423 NPK worden aangevochten door de bij verstek veroordeelde na zijn aanhouding. Het zou gaan om een procedure op grond van artikel 10, lid 1, van de richtlijn, die tot doel heeft de bij verstek veroordeelde persoon bescherming te bieden tegen zowel de onjuiste beoordeling door de rechter die het verstekvonnis heeft gewezen, van de aard van de afwezigheid (al dan niet overeenkomstig artikel 8, lid 2, van de richtlijn) als tegen de veroordeling bij verstek zelf.
- 79 Aangezien in het kader van de strafprocedure in afwezigheid van de beklaagde echter helemaal niet wordt onderzocht of de in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2016/343 bedoelde omstandigheden aanwezig zijn, lijkt het gebruik van het mechanisme van artikel 423 NPK als enige voorziening in rechte tegen de verstekprocedure ontoereikend, onredelijk en niet doeltreffend, aangezien niet is voldaan aan de krachtens artikel 8, lid 4, tweede volzin, van de richtlijn vereiste informatie.
- 80 Dergelijke informatie, zoals vereist door artikel 8, lid 4, tweede volzin, van richtlijn 2016/343, wordt immers niet verstrekt. Dit beperkt de doeltreffendheid van het recht op een nieuw proces aanzienlijk, hoewel de nationale wetgeving hierin voorziet. Dit is het geval voor zover de mogelijkheid bestaat dat een persoon die bij verstek is veroordeeld zonder dat aan de voorwaarden van artikel 8, lid 2, van de richtlijn is voldaan, nooit zal weten dat hij recht heeft op een nieuw proces, aangezien hij niet in kennis is gesteld van de beslissing waarbij hij is veroordeeld, noch van zijn recht op een nieuw proces. Dit leidt tot een aanzienlijke vermindering van het niveau van wettelijke bescherming tegen veroordelingen bij verstek.